

RECEPCIJA RIMSKEGA PRAVA V PIRANU

Recepcija rimskega prava pomeni ponovno uporabo rimskega prava. Značilna je za velik del zahodne Evrope v času renesanse, ki je pomenila veliko prelomnico v srednjem veku. V ustaljenem fevdalizmu je prišlo do razcveta kulture in velikega gospodarskega napredka. Izoblikovala so se kompleksna razmerja, za katera so potrebovali bolj dovršeno pravo, do katerega so prišli s ponovnim odkritjem Justinijanove kodifikacije. Rimsko pravo je skupaj s fevdnim in kanonskim pravom obveljalo kot obče in splošno veljavno.

Recepcija je zadela tudi slovenske dežele, vendar v večini kasneje in manj intenzivno kot na območju romanskih kultur. Izjema od tega je obalni del, ki je dolgo časa podlegel Bizantinskemu cesarstvu kot nosilcu kontinuitete rimskega prava. To pomeni, da lahko le za to področje Slovenije govorimo o nepretrgani uporabi rimskega prava od razpada rimskega cesarstva do recepcije. Le-ta se je na tem področju začela že v 12. stoletju, kar je stoletje prej kot v notranjosti, bila pa je tudi bistveno intenzivnejša.

Območje Istre je bilo zanimivo zaradi mešanja različnih kultur, ki so vsaka zase puščale svoj pečat. Zato ni čudno, da je bilo pravo tega območja nekaj posebnega. Poleg že omenjenega vpliva rimskega prava je imelo veliko vlogo tudi domače običajno pravo in fevdno pravo, opazne pa so tudi mnoge druge posebnosti, ki so produkt lokalnih značilnosti in potreb prebivalstva.

Velja poudariti, da je slovenska obala od 13. stol. pripadala Beneški republiki, kjer je cvetela trgovina. O razvitih gospodarskih odnosih pričajo ohranjeni statuti in notarske knjige, iz katerih so razvidne značilnosti rimskega prava ter razvitost mestne avtonomije. Svoj statut so imela vsa tri še danes pomembna obalna slovenska mesta, Koper, Izola in Piran. Zaradi zgoraj opisanega razloga raznovrstnih vplivov na pravo so te statute pogosto dopolnjevali in spreminjali.

Osredotočila sem se na Piranski statut in njegove redakcije kot najstarejšega ohranjenega v Sloveniji. Prvi je izšel že leta 1274, vendar se ni ohranil. Ohranjena statuta iz let 1307 in 1332 sta izredno kratka in tehnično še nedodelana. Naslednja dva iz let 1358 in 1384 pa nam že nudita obsežnejše informacije o stanju. Zadnji statut je namreč že zelo sistematično urejen in napisan v slogu učenega prava. Dr. Marko Kambič, ki se osredotoča na razvoj dednega prava, daje slednjemu statutu velik pomen tudi na tem področju civilnega prava. Omenja institut omejitve dedičeve odgovornosti za zapustnikove dolgove kot dokaz veljave rimskega prava v 14. stol. v Piranu. Eden najpomembnejših institutov, ki se v Piranu razvije relativno zgodaj in dokazuje razvitost mesta, je zasebna lastnina. Piranski statut je podrobno raziskal hrvaški pravnik in akademik, dr. Lujo Margetič.

Recepcija rimskega prava je imela velik vpliv na razvoj pravne znanosti. Pospešila je njen razvoj in se posredno pojavljala v kasnejših kodifikacijah prava. To velja tudi za Piran in slovensko obalo na sploh, ki je doživljala drugačen razvoj od notranjih predelov Slovenije. Te zgodovinske značilnosti in vpliv rimskega prava so razvidne še danes tako v kulturi ljudi kot tudi v arhitekturi.

Literatura:

- S. VILFAN: Uvod v pravno zgodovino, Uradni list RS, Ljubljana 2002
- J. KRANJC: Rimsko pravo, GV založba, Ljubljana 2008
- M. KAMBIČ: Recepcija rimskega dednega prava na slovenskem s posebnim ozirom na dedni red Karla VI., založba ZRC, Ljubljana 2007

A. L.
Pravna fakulteta, 1. letnik, redno